

παραπολύ όμως ρωμαντικό στην ψυχή. Έτσι, σά φύ-
σημα από Δυτική φαντασία. Κι ως τόσο μήτ' απ'
ιδώ δι λείπει ή ψώρα τής καθαρεύουσας. Π. χ.
«Ζητάει αύρα, αύρα τών σπλάχνω σας ζωδότερα».

Τό κατόνι τών Κορφώνε του 'Ηλια Σταύρου.
Έδώ βρίσκουμε κάτι μεγαλύτερη μαστοριά. Λίγα
λόγια και παστρικά. Κι όχι ρωμαντισμούς. Έως
έναν μονάχα. Έκεί που ή πρασινάδα και τὰ κυ-
παρίσια του Ποντικονησιού καθρεφτίζονται (όχι
άντανακλιούνται!) στη θάλασσα σάν τὸ πρῶτο έρω-
τικό δάκρυο παρθένας κόρης!!

Τό χωριό Τρίκερι του Φ. Π. 'Ο Φ. Π. μάς τὰ
λείει κι αὐτὸς καθαρά, με τὸ νῆ και με τὸ σίγμα,
ἔτσι σὰ νῆγραφε γιὰ τὸν ὁδηγὸ του Boedekker.
Πολύ καλὸ συστατικό αὐτό, και γειά του. Μὲ λίγη
ὅμως γύμναση θὰ μάς τὰ κάμνει και πιὸ καλλιτε-
χνικά. Όχι πῶς είναι ὅπως διόλου στεγνὰ τώρα, μὰ
νὰ λείπει τὸ κατιτίς που κάμνει ἕνα ἔργο καλλιτέ-
χνημα. Κι αὐτὸ γυρεύουμε.

Μουσμούλης (ἕνας γκρεμὸς τών Παζῶν) τοῦ Θ.
Μακρῆ. Μὲ πολλή ζωὴ γραμμένο, και πολὺ εἰκονικό.
«Αν και παραπολλά τὰ ἐπιθετὰ του, ἂν και κάπως
ρητορικό, ἂν και τὸ λεχτικό του ἀνεκατεμένο κι
αὐτὸ με καθαρολογίες, ἡ ζωηρὴ ἐντύπωση ὅμως μνή-
σκει πάντα, κι αὐτὸ θὰ πῇ πῶς ἔχει μέσα του στοι-
χεῖα τῆς καθαυτῆς τέχνης.

Τὰ ψάρια τῆς λιμνοθάλασσας τοῦ Σκούρου Στα-
χτῆ. Ό φίλος αὐτὸς βαρέθηκε νὰ μάς ξαναγράψῃ
καθαρά τὴν περιγραφὴ του, και μάς κατακούρασε
με τίς χαρχαντζέλες του. «Αν και κακογράφει ὅμως
ὁ φίλος, ξέρει και περιγράφει. Κι με τὸν πραχτικό,
ὅσο και τεχνικό, τρόπο του μάς λείει πράγματα που
ἀξίζει νὰ τὰ γνωρίζουμε. Μὰς δίνει και κάμπουσες
λέξεις που πρέπει νὰ καταγραφοῦνε.

Τοῦ δίνουμε τὸ βραβεῖο 30 δραχμῆς, κι ἄς μάς
στείλῃ τὸ καθαυτὸ ὄνομα και τὸ κατὰτόπι του, νὰ
πάρῃ τοὺς παράδες.

Ο ΑΓΓΝΟΘΕΤΗΣ

Υ. Γ. Ὑστερα ἀπὸ τὰ Ψάρια τῆς Λιμνοθά-
λασσας, ἀξίζει νὰ τυπωθῇ και τὸ Χωριὸ Τρίκερι.

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η Β Η

Στὸν οὐρανὸ μου ἐχλώμιαναν τὰστέρια
Και τὰ γκιοῦλια
Ταυγερινὰ μαγαίνουν νέφη αἰθέρια
Κι ἀθώρητη μεσουρανίς οὐβύνεται ἡ πούλια.

Και τὸμορφο πουλάκι μου, σὰ θέρος,
Αἰχώς Ταῖρι
Φεύγει... Μὰ ὅπου πάει δὲ θαυρὴν μέρος
Φωλὶδ δινὴ νὰ χτίσῃ μοναχὸ, τὸ ξέρει.

Τὸ ξέρει, κι' ὅμως νὰ πετάξῃ πρέπει:
Ἄλλος τρόπος
Δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ μείνῃ: γύρω βλέπει
Τὸ δάσος νὰ ριγῇ χλωμὸ, νὰ κλαίῃ ὁ Τόπος.

Κ' ἐγὼ ἔρμ' ὀρνίθι σ' ἔρμα κλαῖω παλῆα,
Ὅπου ἐρεῖα
Εἶναι οἱ βρουσὺλες—στερεμένα μάτια—
Ποῦ διψασμένος τὸ πιστὶ τῆς Ἑβης ἦμα!

Στίχοι:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΛΑΪΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

„ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΜΕΝΟΙ“

Ὑστερ' ἀπὸ ἀρκετὸν καιρὸ μάς ξαναπαρουσιάζ-
εται ὁ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλος με ἔργο τῆς καθαυτῆς
δημιουργικῆς φιλολογίας και μάλιστα με δρᾶμα. Μὲ
ἔργο δηλ. που καλῆτερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο μπορεῖ
νὰ μάς δείξῃ πιὸ οὐσιαστικά τὸ νοῦ και τὴν ψυχὴ,
τίς ἰδέες τοῦ διεφτυντῆ τοῦ «Νουμά», τῆς ἐφημε-
ρίδας αὐτῆς, που πρόγραμμά της ἔχει τὴ δουλιὰ
τῆ σφιχτοδεμένη με τὴν ἀλήθεια και τὴ ζωὴ. Ὅποιος
θέλει νὰ κρίνῃ και νὰ παρατηρήσῃ δίκια, δὲ μπορεῖ
νὰ κρινθῇ, ὅτι ὁ κ. Ταγκόπουλος ρίχτηκε μ' ὅλη τῆς
ψυχῆς του τὴ δύναμη σ' ἀγῶνα ἄχαρο πολὺ, ὑπερ-
βολικά δύσκολο, μὰ και που γλήγορα εἰδείξε τάπο-
τελέσματά του με τὸρμητικό φανέρωμα προσκυνη-
τάδων τῆς ἀλήθειας γιομάτων ἀπὸ ζωὴ και ξαστε-
ρωσὴν μυαλοῦ. Δὲ θὰ μοῦ ἦταν καθόλου δύσκολο,

ἔως νὰ ἦταν και πιὸ σωστὸ, μιλώντας γιὰ τὸ δρᾶμα
τοῦ «Ζωντανοὶ και Πεθαμμένοι» νὰ ζωγραφίσω με
γενικὲς γραμμὲς κι ὅλο τὸ δημιουργικὸν ἔργο τοῦ
«Νουμά» και νὰ ἐπιμείνω ἀπάνου στὶς ἰδέες, που
ἔκει μέσα ξετυλίχτηκαν, ἡ καλῆτερα στὴν ἰδέα, που
ψυχόνει τὸ ἔργον αὐτὸ και που τὸ τελειότερο και
φωτεινότερό του καταστάλαγμα εἶναι τὸ δρᾶμα τοῦ
διεφτυντῆ του. Ὅκ νομίσῃ κανεῖς, ὅτι, λέγοντας τοῦ-
τα, θέλω νὰ πῶ, πῶς ὁ κ. Ταγκόπουλος ἔγραψε
δρᾶμα μὲ πέννα δημοσιογραφικὴ και με τρόπο, που
νὰ θυμίσῃ τὴν κάθε ἀμαρτία τῆς τέτοιας πέννας.
Μὰ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀντίθεση ἡ μεγάλη, που
φανερώνει, ὅτι ἡ δημοσιογραφικὴ πέννα γίνεται ἀλη-
θινὰ δημιουργικὴ, ὅταν ἐκεῖνος που τὴν κρατᾷ ξέ-
ρει νὰ βλέπῃ και νὰ πλάθῃ.

Ό κ. Ταγκόπουλος δημιουργεῖ με τὸ δρᾶμά του
πολὺ πρωτότυπα. Γι' αὐτὸ ἄς μὴ ζητήσῃ κανεῖς νὰ
βρῇ με ποιὰς σχολῆς κανόνες εἶναι γραμμένοι οἱ «Ζων-
τανοὶ και Πεθαμμένοι». Βλέπετε, συνηθίσαμε κ' ἐμεῖς
ἐδῶ νὰ ζητᾶμε νὰ κατατάζουμε κάθε μικρὸ ἡ με-
γάλο πνευματικὸ μας ἔργο σὲ σχολῆς και σὲ συστή-
ματα. Προτοῦ καλοξετάσουμε ἂν γράφθηκε στὴ γλῶσ-
σα μας κανένα δρᾶμα τῆς προκοπῆς, θέλουμε με κά-
ποια ἀλαφρομυαλιά νὰ βροῦμε σ' αὐτὸ Ἰψε-ισμό ἡ
Νιτσεϊσμό ἡ συμβολισμό ἡ δὲν ξέρω τί ἄλλο, φτά-
νει νὰ τελειώσῃ σὲ ἰσμός. Μονάχα Ρωμεισμό δὲ ζη-
τᾶμε νῆχῃ τὸ δρᾶμά μας. Καὶ σ' αὐτὸ δὲ φτάνει
μόνο κείνοι που ξετάζουν, μὰ και κείνοι που γράφουν
τὰ δρᾶματα, γιὰτὶ μονάχοι τοὺς τὸ λένε και τὸ ξα-
ναλῆνε, πῶς τὸ δρᾶμά τοὺς γράφθηκε ἀπάνου στὴ δρα-
ματικὴ φόρμα τοῦ τάδε μεγάλου ποιητῆ ἡ θελή-
σανε νὰ κλείσῃν μέσα σ' αὐτὸ τίς καινούριες ἰδέες
και τίς κοινωνικὲς θεωρίες, που ὁ ἀντίλαλος τοὺς
ἔφτασεν τάχα κ' ἴσα με τὴ Ρωμαϊκὴ ψυχὴ, ριζω-
θήκανε μάλιστα μέσα σ' αὐτὴ. Τέτοια πράγματα
εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν τὰ σκέφτηκε, μήτε θέλησε νὰ
τὰ σκεφτῇ ὁ κ. Ταγκόπουλος γράφοντας τοὺς «Ζων-
τανοὺς και Πεθαμμένους», παρὰ μονάχα ζήτησε νὰ
δείξῃ πιὸ χτυπητὰ κείνο, που ὁ παρατηρητικός του
νοῦς εἶδε νὰ πλόνεται τριγύρω του. Γι' αὐτὸ και τὸ
δρᾶμά του εἶναι γραμμένο στὴ σχολὴ τῆς Ἀλήθειας
και μόνης. Τοῦτο τὸ καλονοιώθουμε, ὅταν διαβά-
σουμε και τὸ γράμμα σὲ δάσκαλό μας Ψυχάρη,
που δημοσιεύει σὸν πρόλογο στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου
του. Καὶ βέβαια πρέπει πρῶτα νὰ διαβαστῇ τὸ γράμ-
μα αὐτὸ κ' ὕστερα τὸ δρᾶμα, γιὰτὶ ἔκει μέσα ὁ κ.
Ταγκόπουλος δείχνει [πολὺ καθαρά με ποιὸν τρόπο
παρατήρησε, με ποιὸν τρόπο σκέφτηκε και με ποιὸν

2.

ΚΑΜΑΡΑ

Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ λέξη καμάρα, που μάς ἔ-
δωσε τόσο χαριτωμένα ῥήματα και παράγωγα—κα-
μαρώνω, καμάρι κτλ.—ἄρесе στοὺς Ῥωμαίους. Ἡ
ρωμαϊκὴ camera εἶναι ἴδια ἡ καμάρα μας. Ἀλλά-
ξανε τὸ μεσιανὸ τὸ α, τὸ α δηλαδὴ που βρίσκεται
ἀνάμεσα σὲ δύο συλλαβές, και τὸ προσέφανε ε, κα-
θὼς συνηθίζανε πάντα, λ. χ. στοὺς παρακείμενους
per tri, per Erci, ἀπὸ τὸ p Ario, p A rceo, ἡ και στὴ
λέξη tessEra=τέσσαρα, πᾶει νὰ πῇ κάτι που ἔ-
μοιαζε σὸν τετράγωνο.

Ἀνέθηκε συνάμα κι ὁ τόνος, ὅπως τὸ μαρτυ-
ροῦνε οἱ ρωμανικὲς γλώσσες, ἱταλ. camera, γαλλ.
chambre, ἐπειδὴ γαλλικὰ μνήσκει και δὲ χάνεται
ἡ τονισμένη συλλαβή.

Λοιπὸν τὴ λέξη ἀφτῇ, που τὴν ἔχουμε στὴ
γλώσσα μας χρόνια τώρα και χρόνια, τὴν πήραμε
ὄχι ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς—ἂν εἴτανε, δὲ θὰ πείραζε,
μὰ δὲν εἶναι και τὴν πήραμε ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους,
μαζὶ μ' ἄλλους ἀρχιτεχτονικοὺς ὅρους, γιὰτὶ ἀξιο-

παρατήρητο που τέτοιους ὅρους πολλοὺς δανιστή-
καμε ἀπὸ τὴ Ῥώμῃ, πόρτα, σπῆτι, σιράτα, φουρ-
νος κτλ. Πιὸ ἀξιοπαρατήρητο ἀκόμη που ἐνὶ στίς
ρωμανικὲς γλώσσες κάμπουσες ἀπὸ τίς λέξεις ἀφτῆς
παραμορφώθηκαν (ἱταλ. ospizio, ρουμουν. ospet,
γαλλ. hospice, ἱταλ. strada, γαλλ. estrée, σπα-
νιόλ. estrada), ἐμεῖς τὸ ἀρχαῖο λατινικὸ (σπῆτι,
σιράτα) τὸ κρατήσαμε ἀνάγγιχτο.

Τὴν camera πᾶλε τὴν ἀλλάξαμε. Τὸν τόνο δὲν
τὸν πείραξε κανένας, ἐπειδὴ κι ἀφτὸς κανένα δὲν
πείραζε· προπαροξύτονα στὴ γλώσσα μας, ἄλλο τί-
ποτις σημαίνει ὅμως πῶς δὲν εἴτανε πᾶς τότες μα-
κρόχρονο τὸ τελικὸ α καμάρα, παρὰ καμάρα, κοντό-
χρονο τὸ α. Τὸ γράφω ἔτσι με τρία α, γιὰτὶ τὸ δέ-
φτερο μπῆκε ἀμέσως σὸν εἶδος ἀντίλαλος τοῦ τρί-
του· τὸ ἴδιο λέμε ὁμπρός. ὅξω κτλ., γιὰ νὰ ταιριά-
ζουμε τὴν πρώτη συλλαβὴ με τὴ δεύτερη. Στὴν κά-
μαρα βρήθηκε και τὸ α τῆς πρώτης συλλαβῆς. Πιᾶ-
σμένο τὸ ε ἀνάμεσα σὲ δύο α, παραδόθηκε.

Περὶεργο που ἡ λέξη, τὸ καινούριο της μεσιανὸ
α, λὲς και γυρίζει σὸν ἀρχαῖο τὸν τύπο καμάρα,
χωρὶς νὰ εἶναι τὸ ἴδιο α. Καὶ μάλιστα τὸ νιόφερτο
α χώνεται τώρα, ἀπὸ μίμηση, και στὰ λατινικὰ ad-
mera, κοίτ. C.I.L. III, 1, σ. 85, ἀρ. 456 (Χιό),
τὴ δίγλωσση ἐπιγραφή, γρ. 3 cum camera, γρ. 9

σὸν τὴ κάμαρα (κοίτ. ἑ. μ. τὴν παραλλαγὴ camera).
Μὰ τὸ λατινικὸ ε δὲ χάθηκε ὁλοτέλεια. Σῶζεται σὸν
τύπο κάμερη, ὅπου δὲν εἶχε και λόγο νὰ γίνῃ α,
ἀφροῦ α δὲν εἶχε στὴν τρίτη συλλαβή, που νάκουσθῇ
ὁ ἀντίλαλος και στὴ δεύτερη. Τὸ ε τὸ σκεπάζει, τὸ
κουκουλώνει, που νὰ πῶμε, ἀκόμη περισσότερο ἡ
ἀντωνυμία ἡ προσωπικὴ μου, σου, του, μας, σας,
τοὺς, ὅταν εἶναι ἐγκλιτική, κι ἀλήθεια ἔτσι μονάχα
συνηθίζουμε θαρρῶ τὸν τύπο κάμερη, που δὲ φαίνεται
νῆμεινε ἀλλοῦ. Στὴν Πόλῃ τουλάχιστο λέμε ἡ κά-
μαρα, χωρὶς ἀντωνυμία, και με τὴν ἀντωνυμία ἡ
κίμερή μου. Ἡ Πόλῃ σὰρτὰ ἔχει σημασία, γιὰτὶ
στὴν Πόλῃ πρωτακουστήκανε οἱ λέξεις οἱ λατινικὲς.
Μαζὶ με τὸν καινούριο τύπο κάμαρα, φύλαξε λοιπὸν
και τὸν πιὸ ἀρχαῖο κάμερή μου.

Ἡ λέξη καμάρα δὲν ξεχάστηκε ὡστόσο. Εἶναι
ὅμως ἀδύνατο νὰ τὴν πῶμε ἔξφρα ἐκεῖ που λέμε
κάμαρα, γιὰτὶ ἄλλο τὸ νόημα, και τὸ νόημα τὸ
καινούριο τὸ χρωστοῦμε στὴν ξένη λέξη. Τῆς τὸ
χρωστοῦμε ὑποθέτω κι ἀφτὸ γιὰ λόγους ἀρχιτεχτο-
νικοὺς, ἐπειδὴ, ὅταν ἡ στέγη τοῦ σπιτιοῦ, ἡ οὐρανό,
ὅπως τὸ ξέρανε σὲ κάτι νησιὰ μας, στρογγυλωθῇ,
γιὰ νὰ μὴ μαζώνεται ἀπάνω τὸ βροχόνερο, ἡ αἰ-
θουσα ὀνομάστηκε camera, που ἡ πρώτη κι ἀρ-
χαϊκὴ τῆς σημασία, λατινικὰ, εἴτανε καμάρα, δη-